

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în
Blaj.

Foie bisericească-politică.**Anul XIX.****Blaj, 30 Octomvrie 1909.****Numărul 42.****Centenarul Șaguna.**

— Glose. —

Biserica română greco-orientală a prăznuit cu evlavie aniversarea centenară dela nașterea mitropolitului Andreiu Șaguna. Serbările au fost impunătoare. Prin ele fiica s'a achitat de datoria sa pioasă față de părintele său. Pentru că mitropolia română greco-orientală cu autonomia sa e creațiunea mitropolitului Șaguna. Prin serbările acestea deci însaș biserica s'a onorat pe sine, dând dovadă, că nutrește în generațiile prezente sentimente de recunoștință față de acela, care i-a dat ființă după chipul, în care azi o vedem.

Aceste constatări ne-am crezut datorii a le face, și mai adaugăm, că de reușita frumoasă a serbărilor centenare am rămas înși-ne mângăiați.

* * *

Cu biserica greco-orientală română a serbătorit centenarul Șaguna și neamul românesc întreg. Șaguna a fost fără îndoială una dintre cele mai marcante figuri ale vieții publice românești din veacul trecut. Barbat dăruit de Dumnezeu cu mulți talanți, i-a și cheltuit toți pentru înaintarea bisericii și neamului său. Pentru aceea tot sufletul românesc, în zilele trecute de prăznuire, mișcat în suflet a pomenit pe acela, care între împrejurări foarte grele a știut folosi împrejurările astfel în cât a dăruit neamului său o instituțiune atât de însemnată, cum este mitropolia greco-orientală cu statutul ei organic.

* * *

Bine s'a făcut, că în anul acesta adunarea Asociațiunii s'a ținut la Sibiu, și că oareși cum adunarea întreagă a fost un omagiu

adus memoriei mitropolitului Șaguna. Meritele, ce Șaguna și le-a câștigat pentru Asociație la tot cazul au îndreptățit și obligat comitetul Asociației, ca să-și ceară parte și loc de frunte în serbările centenare. Discursul prezidial al dlui Bârseanu a fost la culme, și prin tactul fin, cumințenia și obiectivitatea sa cu drept cuvânt a format punctul cel mai luminos din întregul șir de serbări.

* * *

Presa și-a luat și ea partea din serbările centenare. Cele mai multe ziare au închinat câte un număr întreg pomenirii mitropolitului Șaguna. Unele foi au apărut într'adevăr cu un cuprins foarte bogat și foarte instructiv. Altele — cele politice mai ales, — după direcția politică ce urmăresc, au aflat de bun acest prilej de serbare, pentru a face comparații între Șaguna și urmașii lui și mai ales Arhieriei de azi. E chestie de gust, dar îndreptățirea criticeii nu se poate disputa unui ziar de partid. E lucru de căpetenie, că presa întreagă s'a unit într'a aduce omagiu memoriei, celui ce înainte de asta cu o sută de ani s'a născut și pentru poporul său a viețuit.

* * *

Clubul deputaților naționaliști a participat cu o delegație la serbările centenare. A fost un act de pietate bine chibzuit. Oredem totuș, că eră mai bine, dacă oratorul clubului se restrângea la o declarație pioasă față de memoria celui s'arborat, și nu dădea ansă la interpretări atât de sinistre la adresa Arhieriei prezente cu folosirea cuvântului „pigmeu.” Istoria singură este chieată a judecă la timpul său faptele oamenilor aflători în viață — și Dumnezeu. La o serbătoare de pioase amintiri nu pot să aibă loc învinuiri la adresa unor

factori și persoane, cari în fața unui mausoleu pot să răspundă numai cu tăcerea mormântului.

* * *

Și acum dacă am ajuns aici, ca să facem pomenire de comparația făcută mai ales în ziare între Șaguna și urmași, e datoria noastră să relevăm jocul curios al sortii.

Șaguna a reușit să întemeieze mitropolia prin dibăcia sa și diplomația, cu care s'a știut acomoda stărilor politice de atunci. Erau așa vremile, că trebuia să se facă ceva și pentru Români pentru credința din 1848. Șaguna a priceput glasul vremii și ținând totdeauna cu cei dela putere a reușit a face tot ce a făcut. Șaguna deci a făcut o politică agreată la guvernul de atunci, ceea ce bisericii și neamului a adus mitropolia și Asociația, iar lui Șaguna onoruri și distincțiuni, iar la centenarul nașterii serbările frumoase ale zilelor trecute.

Azi s'armanii Arhieriei nostri nu mai au fericirea să poată urmări o politică agreată guvernului, ci se văd siliți a face opoziție directă, cu risicul chiar, ca clerul lor să piardă în fiecare an aproape congrua de trei milioane coroane. Și dacă Arhieriei nu dau cu băta în baltă, dacă se silesc a apăra instituțiunile bisericești de lovituri dușmane, și poate că în nisuița lor merg poate chiar și prea departe în condescendență ori politeță — apoi iată, că numele lor e — *pigmei*, ori chiar *trădători*. Ce să facă bieții de ei? Nu le rămâne, decât nădejdea, că poate la centenarul de o sută de ani dela nașterea lor, vor fi judecați mai cu dreptate și blândețe, și atunci numele de „pigmei” se va da urmașilor de pe acelea vremuri.

Sinoadele protopopești.

Preoțimea unui tract protopopesc ne întâlnim de regulă de două ori pe an: la sinodul de primăvară și la cel de toamnă. După ce mulți dintre noi suntem în astfel de împrejurări, încât rar ne putem părăsi parohia, rar putem ajunge în astfel de împrejurări ca să putem discuta mai amănunțit chestii cari taie în misiunea noastră de păstori sufletești, sinoadele acestea ar trebui să fie pentru noi de cea mai mare importanță. Căci nu e de ajuns să cunoști studiile teologice, ca să fi bun preot, pentru aceasta e de lipsă foarte mult simț practic, foarte mult spirit de observare și o judecată foarte ageră. Sunt o mulțime de cazuri, fie în scaunul mărturisirii, fie în tractarea cu turma păstorită, unde teoria pe care o ști nu te poate ajuta mult, unde e nesmintit de lipsă să consulți și cu alții. Dar preotul, închis în satul său, numai cu cărțile ce-i stau la dispoziție se poate consulta, adecă tot numai partea teoretică îi stă întru ajutor. Acum ar fi de dorit foarte mult ca în sinoadele noastre protopopești să intre în șirul chestiilor de pertractat oficios, nu numai rapoartele etc., ci mai ales chestiile acestea vitale pentru fiecare preot. Căci dintr'o astfel de întrunire preotească, fiecare din noi ar dori să se întoarcă acasă mai întărit în convingerea lui de preot, mai luminat, mai orientat în ceea ce privește activitatea sa de păstor sufletesc. Pe când dacă rămânem tot numai la părțile seci oficioase și la prânzul comun, afară de bucuria revederii, Doamne cu puțin ne întoarcem în satele noastre. E datina ca în sinoadele noastre unul dintre preoți să țină o predică, ori eventual o disertație.

În privința aceasta îmi iau voie să-mi spun părerea mea. Întru cât sinoadele noastre se țin în fiecare an tot într'alt sat, predică pentru ocaziunea aceasta mai solemnă vezi bine că nu poate rămânea, venind atunci la biserică de regulă mult popor. Dar predică aceea la tot cazul nu poate fi pregătită pentru preoții ce sunt de față, ci pentru popor. Și astfel preoțimea unui tract nu poate spune, că a făcut destul trebuințelor sale sufletești printr'o astfel de predică.

De altă parte susțin că disertațiile nu sunt potrivite pentru sinoadele noastre. O disertație o poți citi într'o carte și acasă. Și de regulă disertațiile nu captivează atâta, par de multe ori prea lungi, ba, durere, sunt cazuri, când se fac chiar glume pe socoteala disertantului.

Din capul locului o zi e prea puțin pentru sinoadele noastre, mai ales, că constrânși de împrejurări, se folosește numai înaintea-amezii. Dar, vezi bine, aceasta nu se poate schimba, fiind împreună cu multe greutăți ținerea sinoadelor în două zile. Trebuie deci, ca timpul ce ne stă la dispoziție să-l folosim cât se poate de bine.

Și astfel, dacă după serviciul divin și predică pentru popor, s'ar trece îndată la obiectele din program de natură administrativă și acestea s'ar tractă totdeauna demn, atunci s'ar rezolvă mai în grabă, și ar rămânea cel puțin un ceas și jumătate pentru chestiile strâns legate de cura-animarum. O disertație de regulă ține un ceas, dacă ar fi înlocuită pe viitor cu chestiile amintite, eu cred, că ne-ar aduce foarte mult folos.

Și iată cum contemplez eu lucrul acesta.

În fiecare sinod, după terminarea discuțiilor, s'ar alege temele de discuție pentru sinodul viitor. Aici ar avea dreptul fiecare preot să-și deie în scris întrebările asupra cărora e nelămurit, și cari ar dori să fie discutate în sinodul următor. Dacă în restimpul dela un sinod până la altul, vre-unul dintre preoții tractului s'ar fi izbit de vre-o problemă mai mare pe care nu știe cum s'o deslege sau dubitează, poate să-l roage pe protopopul tractual să-i pună și întrebarea aceasta în în șirul obiectelor de discutat al sinodului următor.

Obiectele cari ar putea da material acestor discuții frățești și preotești, sunt foarte multe. Fiecare preot cred, că e în poziția să aducă destule. Discuția aceasta dacă alt bine nu ne-ar aduce, la tot cazul ar face cu cel puțin întrunirile noastre să aibă caracter mai mult preotesesc, să se deosebească de alte întruniri mai esențiale.

Dar eu cred, că nu am rămânea numai la folosul acesta general. Fiecare dintre noi s'ar alege și cu un folos particular. Căci văzând cum procedează unul și altul în diferite cazuri, primește o mulțime de îndrumări practice. De multeori vede, că un lucru, pe care el — în conștiință bună — l-a practicat ani de zile, nu l-a practicat bine, ci trebuie altă modalitate. În multe cazuri am aflat dela alți frați mijloace nouă, cari nouă nu ne-au venit în gând, — pentru a lucra cu mai mare succes pentru mântuirea sufletelor. S'ar putea ajunge — pe calea aceasta — la o uniformitate tot mai mult în îndeplinirea ritualului, — cel puțin pe teritoriul unui protopopiat. Și după ce — ani de rând — am discuta astfel de lucruri, sunt sigur, că am căpăta indemn să intrăm și în desbaterea întrebărilor mai grele ale vieții preotești. Ce impresie rea face astăzi de pildă, că ne adunăm 20—30 preoți, și nu vorbim două cuvinte despre Dumnezeu, despre credința noastră, despre convingerea noastră. Când acestea toate sunt fapte și întrebări, cari ar trebui să fie pâinea noastră cea de toate zilele. În câte suflete nu intră umbra îndoelii în anii de muncă, în câte chiar nu roade vermele cel rău al indiferentismului religios!

Și ce ar fi mai salutar și mai frumos pentru noi preoții, ca în întrunirile noastre preotești să jertfim cât mai mult timp chiar pentru vindecarea și întărirea sufletelor noastre pe de o parte, iar pe de alta parte să putem afla mijloacele celea mai bune pentru a păstori cum se cade turma încredințată nouă?

La urmă să nu fiu rău înțeles. Eu nu judec consfăturile și discuțiile acestea de așa natură, încât concluziile la cari s'ar ajunge să fie infalibile. Fiecare știm marginile până unde putem merge în chestiile acestea. Le judec numai ca cea mai bună ocaziune ca să ne știm orienta în multe privințe, ca unele datini să le lăsăm, altele nouă, mai ducătoare la scop să folosim, și peste tot să putem afla mai cu ușurință calea cea mai potrivită pe care trebuie să mergem în deosebitele lucrări pe cari are să le îndeplinească preotul.

Și eu sunt sigur de un lucru. Dacă noi vom tractă astfel de chestii cu demnitatea și seriozitatea cuvenită, ne-am cinsti tot mai tare misiunea noastră de preoți, și atunci sigur și Dumnezeu ne va cinsti pe noi în chipul acela, că ne vom întoarce în satele

noastre tot mai convinși, tot mai orientați în multele lucrări preotești. Dacă ar fi cu putință a-și dori foarte mult dacă s'ar face ceva în direcția aceasta, având convingerea, că numai la rezultate bune am putea ajunge.

I. Agârbicean.

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor români gr.-cat. din Arhidieceză.

— Raport special. —

Cu atențiune am urmărit rapoartele despre singuraticile adunări generale ținute de reuniunile învățătorilor noștri de ambe confesiunile. Cu durere a trebuit să constatăm din ele stagnarea acelor reuniuni în mergerea înainte spre scopul nobil, ce și l-au prefapt deja la întemeiere. Acum când ar trebui să ne strângem rândurile mai mult ca ori când altă dată, acum suntem mai răci și nepăsători. Cu câțiva ani înainte adunările acestei Reuniuni învățătoresci erau adevărate zile de sărbătoare, în cari muncitorii în acelaș ogor veneau la Blaj, în centrul acestei sf. Mitropolii, pentruca încurajați și cu puteri noi să se întoarcă iarăși în mijlocul poporului, de unde au plecat. Cu toate că împrejurările financiare s'au schimbat în spre mai bine, numărul celor, cari sunt gata a jertfi pentru drumul până la Blaj, ori până la adunările singuraticelor despărțăminte, din an în an, pe zi ce merge scade tot mai mult. Și ne-ar durea nespuse de mult dacă în forma aceasta, deja de acum s'ar arăta efectul spiritului draconic al legii lui Apponyi.

Dând în forma aceasta expresiune indignării adânci pentru multa nepăsare a „luminătorilor neamului“ istorisesc în scurt — pentru cei, cari din cauze binecuvântate nu s'au întâmplat a fi de față — decursul adunării. —

Ședința primă.

Se deschide la 9 oare a. m. De față sunt Esc. Sa Mitropolitul, Rev. G. Muntean, Sp. Dn Iuliu Bardoși, insp. de școale din Aiud J. Nehéz, păr. Ștefan Roșian, prof. Dr. Rațiu, corpul profesoral dela institutul pedagogic, vre-o 25 învățători și două învățătoare Dra Aurelia Barițiu și Dna Gizela Vilt. — Discursul de deschidere îl ține actualul președinte al Reuniunii P. O. I. F. Negruțiu. Vorbește despre: „Chestia educației și instrucțiunii sociale, despre învățătorul român în școală și în societate.“ Arată celor prezenți, cum să aducă în legătură viața școlară cu viața socială, cum se întrebuințeze prelegerile populare, biblioteca tinerimii, șezătorile literare și cum au să facă din școala de repetiție economică o adevărată școală a vieții.

Se dă cuvântul apoi secretarului Petru Ungurean, care prezintă raportul general, din care se vede lămurit activitatea unora și tăngirea și neactivitatea celor mai multe despărțăminte. Biroul central după cum se vede din raport pare ași fi făcut datoria.

Cassarul Nicolae Pop, arată starea cassei carea e de 12,572 cor. 12 fil. O sumă destul de frumoasă. Multe despărțăminte nu voiesc însă să administreze regulat taxele dela membrii.

Profesorul Valeriu Suciu, prezintă raportul despre bibliotecă, care e și o bună instrucțiune pentru administrarea bibliotecelor externe. — Nrul cărților aflătoare la singuraticile despărțăminte e aproape la 3000, al celei centrale numai de 262 tom.

Dir. I. F. Negruțiu, cetește raportul despre „Foaia Școlastică.“ — Se roagă să fie absolvat de sarcina de redactor, după ce agendele i-s-au înmulțit nespuse de mult. În ședința de d. a. adunarea nu-i primește abdicarea, și îl roagă să conducă și pe mai departe organul reuniunii.

O propunere bună s'a făcut în aceasta ședință. Unul din învățători având în vedere, că legea școlară pretinde, ca în școală să se așeze chipurile marilor bărbați unguri — propune ca Reuniunea să ia inițiativa, ca să facă icoane și de ale bărbaților noștri, cari să se așeze în școlile populare, după ce și legea o condece aceasta. Adunarea din lipsa de mijloace însă nu o primește. — Cred că n'ar strică, ca vre-o librărie de a noastră să ia în întreprindere lucrul acesta, căci pe lângă o reclamă cuminte nu ar putea rămânea cu pierdere. Nu puțin ar fi și folosul elevilor, cari în toată viața lor vedea-vor și aduce-și vor aminte că și neamul nostru a fost dăruit de Dumnezeu cu bărbați mari și luminați.

Țin se amintesc aci că Esc. Sa pâr. Mitropolit a adresat călduroase cuvinte celor prezenți. Îndeamnă învățătorimea să dedeie poporul la ținerea în evidență a socoților casnice, — prin ce în mare parte s'ar putea delătura sărăcia, — și să se nizuiască a ridica în comunele bisericesti case școlare corăspunzătoare. Pune la dispoziție două premii de câte 50 cor. pentru cele mai bune 2 lucrări, ce vor tracta obiectele următoare:

I. „Cari sunt cauzele de în multe comune bisericesti nu se pot adaptă case școlare corespuzătoare, și modul cum s'ar putea delătura acelea.

II. Cum s'ar putea introduce și la noi, ca tineretul adult să se dedeie la purtarea socoților casnice.“

Pentru orfelinatul învățătoresc încă dăruiește din cassetă privată 100 cor.

Alegându-se apoi comisiile pentru censurarea rapoartelor ședința se ridică.

La 3 oare d. a. continuă

Ședința a doua.

Comisiile alese raportează despre cele încredințate înainte de amiază. Vin cu multe propuneri dintre cari unele vrednice de o considerație mai serioasă. O idee salutară, că adevărat în fiecare an să se dea ajutor câte unui profesor ca să asculte cursurile de vară din țară ori străinătate — avându-se în considerare deosebita lor însemnătate — trebuia primită, și încă cu multă căldură. O parte din cei prezenți însă, i-a făcut opoziție, așa că a trebuit să cadă. — S'a desbătut și chestia orfelinatului ce se va înființa pentru creșterea orfanilor rămași de învățători. O pornire nobilă inițiată de Sp. Dn. Iuliu Bărdosy, care ne fiind destul studiată din partea comitetului, — s'a primit numai în general. — Se vor face însă apeluri către inimile marinoase spre a sări în ajutorul acestei instituțiuni de binefacere. S'a hotărât mai departe ca să se tragă la cercetare disciplinară toți învățătorii, cari de aici înainte nu vor lua parte la adunările despărțămintelor.

La concursul publicat în anul trecut au intrat mai multe lucrări. Au fost premiați: *Murian Sasu* învățător Buciumșasa, *Traian Șuteu* inv. Morlaca, *Ioan Câmpian* inv. Agârbiciu.

Un premiu de 50 cor. destinat din partea societății românilor uniți din Viena pentru cel mai zelos învățător din Arhidiecesă, s'a conferit harnicului învățător din Vad *Octavian Popp*.

În decursul ședinții s'a înscris numai un membru fondator: Pâr. Dr. A. Nicolescu.

Ca oficiali pentru noul period de 3 ani s'au ales următorii: President de onoare: *George Muntean* can. metr. President: *I. F. Negruțiu* dir. prep., v. pres. *Valeriu Suciu* prof., secretar: *Petru Ungurean*, cassar: *Nicolae Pop*. bibliotecar: *Aurel Gaja*, controlor *Ștef. Pop*.

Și cu acestea adunarea se încheie.

Când a sosit timpul ca să încheiu acest raport, nu am destule cuvinte de a legă de inima noului comitet soartea acestei reuniuni, a cărei existență o reclamă și timpurile grele ce le trăim. — De Dumnezeu ca la anul ce vine să putem facească cât mai multe fructe bune și folositoare, ca și prin acestea să se promoveze înaintarea în cultură a iubitului nostru popor.

Rap.

O declarație. În Nr. 201 c. al ziarului „Alkotmány“ a apărut un articol, în care, subscrisul dorind a servi bisericii sale chiar și cu ajutorul ziaristiceii maghiare, a combătut din toate punctele de vedere făimoasa ordinațiune a lui Apponyi, edată împotriva bisericilor românești în chestia limbii de catehizare. Între altele s'a arătat în numitul articol, cum ordinația ministerială a purces din motive pur politice, lipsindu-i și unica bază pedagogică, care i-o ascriu ungarilor: îndreptățirea unei atari ordinații în cazul, când elevii catihetului român nu știu românește; s'a arătat, că și dacă există atari cazuri, acelea se rezolvă prin înșiși cateheții și nu aparțin cercului de competență ale superiorității școlare de stat. S'a arătat mai departe, cum ordinația e din punct de vedere al dreptului bisericesc și mai vătămătoare, fiind limba oficioasă și liturgică a bisericii noastre — cea română, limba maternă!

Acestea s'au scris în articol, cred, că nu lucruri rele, nici cu rele intenții; ceea ce li altă chestie, e stilul și metoda în care scrii, dacă eventual mai trebuie vorbit și de acestea. Ce s'a întâmplat apoi?

Ziarul „Lupta“, reproducând în traducere bună-rea un fragment micuț al articolului, se vede, pe baza unor împrejurări de stil m-a învinuit, că prin cele scrise aș fi tutărit poziția adversarului, căci aș fi vindicat dreptul limbii ungurești în catehizare, ș. a. Ei bine, mă gândeam, nici „Lupta“ nu se ține infalibilă, va primi o rectificare, deci pe baza principiului, că tot omul e cel mai bun tâlcuitor al cuvintelor sale, i-am trimis o lămurire cu atât mai vârtos, că prevedeam gravele urmări personale, ce va avea o informație rea a publicului în o chestie atât de delicată. „Lupta“ însă nu s'a simțit obligată să publice întâmpinarea mea, cum nici atât n-a făcut: să fie publicat întreg articolul incriminat, ca să-l cunoască publicul pe deplin și să-l judece însuș. Astfel obștea românească, care n-a

putut controla lucrul, neavând prilej să cetească articolul meu în original, și-a format unele idei greșite despre acela, despre scopul aceluia și totodată despre întreg caracterul și personalitatea mea. La aceasta a contribuit mult faptul, că celealalte foi românești: *Telegraful*, *Tribuna*, *Libertatea*, *Țara Noastră* (până și *Independența* Neamul Românesc), din cunoscuta motive personale, s'au folosit de ocaziune pentru a mă înfieră, și între înjurături și calomnii, cari le fac onoare lor, au scris despre mine, cu întortochiarea totală a adevărului: că eu aș fi salutat cu bucurie ordinațiunea lui Apponyi, că aș fi catehet magiar, etc. Ba în urma unor articlii pur personali, publicați la adresa mea în „Lupta“ de un frate neunit, (care, între noi fie zis, acasă aranjează petreceri cu ciardaș), am primit și amenințări anonime, par'că eu aș fi omorât pe Ferrer!... Risum teneatis!

Față de toate acestea declar, că eu n-am zis și n-am scris niciodată nimica, prin ce să apăr dreptul limbii ungurești ca limbă de catehizare la noi, niciodată n-am detras nimic din drepturile limbii noastre; eu toate catehizările la școlile străine le-am săvârșit și le săvârșesc în limba română. Declar deci acuzele contrare de minciuni și calomnii.

De unde însă atacurile, care a fost pricina neînțelegerii? Toată afacerea s'a tras de acolo, că „Lupta“ a dificultat pasajul, în care eu am conces cazul, când catehetul român e nevoit să explice și ungurește. Aceasta a fost „peatra scandalei“, sămnuț, căruia se împotrivesc. Cum vedem, o greșală de metod căci la aceea s'ar reduce toată dificultatea.

Ei bine mă rog, să ne lămurim. Oare nu există atari cazuri? Nu, la școala dintr'un sat pur românesc, unde românii abia gângăvesc ceva ungurește; dar exista acolo, unde sunt copii gr. cat. ori gr. or., cari nu știu absolut românește. Așa sunt în Petroșeni cam 20—30% ale elevilor; fii și nepoții unor părinți, cari acum 30 ani au imigrat aici din cele mai românești locuri, cum sunt Munții Apuseni, azi în urma amestecării cu străinii, nu mai știu nimic românește, ci trebuie în oara de religie să-i mai deprinzi și cu această limbă, vorbim cu ei mai întâi ungurește, apoi românește, și așa formal să-i re-romanizezi. O atare muncă, pe lângă tot caracterul extraordinar, ce-l are, nu-i iregularitate nu-i tradare de neam, ci e de mare misiune națională... Pentru aceasta să fi încă huiduit și amenințat?!

Apoi dacă există atari cazuri — care e metoda mai corectă: a le relăceă sau a le sulevâ și a ne apăra și aici față de dificultățile, ce ne pot veni din partea ungară? Eu sunt liniștit, că acela, care va judecă afacerea articolului meu cu obiectivitate și pe baza unor informații corecte, nu-mi va aduce verdict nefavorabil. Iar dacă zice „Lupta“, că articolul meu a favorizat punctului de vedere adversar, cu satisfacție observ, că acela a făcut cea mai neplăcută impresie între unguri, că am fost atăcat de *Eudapesti Hirlap*, de *Alkotmány* în trei rânduri (între cari și de vestitul Dr. Kis János!) Ungurii zic, că cele mai temeinice argumente împotriva ordinațiunii lui Apponyi au fost cele aduse de mine!

Am fost provocat, să fac proces de presă unor foi pentru calomniile, cu cari m-au cinstit. Pe mine însă acelea nu mă ating; le las în plata Domnului! Față de

bănuiala, că eu aş face frumosul unguirilor, nu trebuie să mă apăr, fiind aceea în sine absurdă, deoarece eu ca preot căsătorit nu am ce aştepta dela ei. Cu conştiinţă liniştită trec peste atacuri la ordinea zilei. Rog şi ştimăţii cetitori, să facă acelaş lucru, luând la cunoştinţă binevoitoare lămuririle de faţă.

Dr. Nicolae Brînzău
preot.

Biserica cea nouă din Cluj.
Articolul din numărul trecut al „Unirei” despre importanţa noii biserici din Cluj, — cum vedem din mai multe semne — a produs o impresie adâncă în mai multe părţi. Ideea lansată sub autoritatea Înalt Preasfinţitului Arhiepiscopului: de a face din biserică din Cluj o *causă comună* a tuturor credincioşilor din întreaga metropolia noastră a electrisat inimile simţitoare.

Prin poziţia sa geografică, în inima vechiului Ardeal, şi prin superioritatea sa culturală, de fapt, Clujul ocupă un punct important pentru toţi Românii, şi în deosebi pentru Românii uniţi cu Roma. Doar fraţii gr. or. au ales *Clujul*, ca să fie centrul uneia dintre acele trei noue diecese, ce au să se înfiinţeze, cu toate că numărul credincioşilor gr. or. în Cluj abia este 5—6 sute, pe când al uniţilor este de tot atâtea mii. Fiecare Român se bucură dacă într-un centru aşa important, ca Clujul, se înmulţesc şi se întăresc aşezămintele româneşti. Dar cu cât mai mare este datoria tuturor de a face ca într-un astfel de centru, credincioşii români gr. cat. în număr de vreo 6000, să aibă o biserică corespunzătoare numărului lor! Datoria aceasta nu este numai a celor ce se ţin de arhidieceza, căreia aparţine Clujul, ci a tuturor Românilor, în deosebi însă a tuturor Românilor uniţi.

Clujul este aşezat aproape de graniţa alor 3 dieceze gr. cat. a Blajului, Orăzii şi a Gherlei. Dar prin raza sa culturală el atinge chiar şi dieceza Lugojului. Este deci o nobilă şi frăţească datorie a tuturor fraţilor preoţi de a lua la inimă cuvântul de îndemn al Arhiepiscopului, care s'a rostit sau se va rosti în curând, şi a face prin stăruinţă de apostol ca colecta ce se va întreprinde să dea într-un adevăr roade binefăcătoare, pentru ca să se dea şi un faptic ajutor şi o elocventă dovadă a *solidarităţii şi frăţietăţii noastre*.

În privinţa aceasta ne-a căzut bine cetind în „Tribuna” câteva cuvinte călduroase, cari le remarcăm cu o plăcere cu atât mai mare, că nu eram obicinuiţi din partea acestui organ a fi trataţi cu o astfel de frăţietate, deşi dela un organ naţional atitudinea aceasta ar fi să fie un lucru dela sine înţeles.

Iată ce scrie „Tribuna” între altele:

„În Cluj, în acest centru de puternică emanaţiune a spiritului unguiresc, noua clădire, prin măreţia ei atrăgătoare va aduna la un loc pe toţi credincioşii români greco-catolici, cari azi risipiţi în furnicarul unei poporaţii în parte covârşitoare duşmană nouă, se abat numai arareori spre vechiul şi modestul lăcaş ridicat de episcopul Bobb. Dorim din tot sufletul, ca circulara episcopilor uniţi să găsească pretutindeni *inimi înţelegătoare* şi să vedem înălţându-se cât mai curând noua

clădire majestoasă a legii româneşti în Cluj. Parohia unită va putea să fie atunci ceea ce trebuie să fie într-un loc atât de primejdut: *adăpost şi scut al naţionalităţii noastre*.”

Nicolae Teclu. O sărbătoare rară a avut colonia română din Viena în sara de 25 Oct. st. n. Celebrul chimist român, profesor la academia comercială din Viena Dl Nicolae Teclu împlineşte vârsta de 70 de ani.

Rar se va da o astfel de ocaziune, ca Românii să poată serba iubilul unui savant a cărui nume îl cunoaşte toată Europa, şi a cărui descoperiri aduc foloase practice şi în laboratoarele chimiştilor din America. Opurile valoroase a Dlui Teclu trec preste cifra de 50.

Academia română încă la anul 1879 i-a trimis laurii binemeritaţi, alegându-l de membru ordinar al său, iar în ziua acestui aniversar nu a întârziat de a-l felicita prin o prea frumoasă scrisoare.

Dintre oratorii, cari i-au apreciat meritele celebrului profesor la banchetul dat de colonia română, relevăm pe distinsul nostru publicist şi scriitor Dr. Aurel C. Popoviciu Dl Popoviciu prin o descriere vie şi cu temperament a arătat, că aceea ce face pe Dl profesor Teclu un adevărat savant şi o somitate în ştiinţele naturale, e că Dl Teclu a rămas în cadrul ştiinţelor pozitive şi în cercetările sale nu a făcut, ca mulţi „acrobaţi” de ştiinţă, că fac filozofie şi teologie cu ştiinţele naturale şi vreau să răstoarne cele mai sfinte tradiţiuni ale neamului omenesc, religiunea şi credinţa.

Neamul românesc poate fi mândru cu Dl profesor Teclu, a cărui renume a trecut apele oceanului, dar numai puţin e adevărat şi aceea, că Dl Dr. Popoviciu prin vorbirea Dsale atât de bine potrivită încă s'a dovedit de un fenomen în mijlocul acestui neam.

Vienezul.

Regulamentul bursei „Andrei Şaguna” înfiinţată de Liga Culturală cu prilejul comemorării Marelui Mitropolit

I.

Art. 1. Liga Culturală institue o *bursă*, care va purta numele Mitropolitului Andrei Şaguna.

Art. 2. Bursa se va da unui absolvent de Seminar din Ardeal şi Ungaria fără deosebire de confesiune.

Art. 3. Ea va constă din 100 lei pe lună serviţi timp de 3 ani de zile.

Dintre aceşti ani, unul (cel dintâiu) va fi întrebuinţat în Bucureşti, urmând cursurile facultăţii de Teologie şi facultăţii de litere. Al doilea an, la o facultate de teologie catolică sau protestantă din Germania; iar al treilea, la o înaltă şcoală de teologie din Orient (Grecia sau Rusia) avându-se în vedere studiile de Istorie bisericească ce se pot face acolo.

Art. 4. Terminul de 3 ani nu poate fi prelungit în nici un caz.

Art. 5. Pentru călătorii se poate acorda dacă se va găsi cu cale, despăgubire.

Art. 6. Bursierii se îndatorează a prezenta la sfârşitul celor trei ani de studiu o culegere de documente sau o lucrare privitoare la Istoria bisericească a Românilor de

sub coroana Habsburgică fără deosebire de confesiune şi fără a i-se da câtuş de puţin un colorit polemic confesional

II.

Art. 7. Bursa se capătă prin concurs, care se va ţine în ziua de 3 Maiu st. v. în amintirea manifestării naţionale româneşti, la care Şaguna a luat parte împreună cu tovarăşul său Arhiepiscop, Episcop al Românilor uniţi şi având în vedere scopurile sfinte şi singure hotărâtoare ale neamului.

Art. 8. Concursul se va trece înaintea unui profesor delegat de Mitropolia românilor ortodoxi, a unui profesor delegat de Mitropolia românilor uniţi şi a unui cleric din Ardeal, pe care îl va designa comitetul central al Ligii.

Concursul se va ţine alternativ la Sibiu şi la Blaj, începând cu cel dintâi oraş.

Cronici Bucureştene.

Sărbători de mare înălţare sufletească am avut în zilele acestea „de tot grele” (Iorga la serbarea lui Şaguna). Şi cu atât se simte mai bine înălţarea sufletească, cu cât zilele sunt mai grele.

* * *

În condiţiuni tehnice cu totul moderne, cu jertfe uriaşe s'a clădit portul Constanţa. De curând a fost inaugurarea unor noi lucrări ce se fac în port. A luat parte la serbări şi familia regală. Din cuvântul rostit de Regele scoatem următoarele: Portul Constanţa „plămâni ţării... au legat şi mai strâns Dobrogea de căminul românesc.” Aceasta înseamnă „întruparea desăvârşită a Dobrogei de patria română, dela sinul căreia nimic nu o poate despărţi”, „pe veci s'a înfiptuit ţinta străbunilor noştri luptători pentru stăpânirea ţermului Mării Negre, visul lui Mircea şi Ştefan cel Mare.”

* * *

Memoria lui Şaguna s'a prăsnuit aici în toată ţara. Deşi — vorbele Domnului Iorga — Şaguna n-a aparţinut nici ţării noastre, nici bisericii noastre (ortodoxe române autocefale), totuşi la porunca celor doi Mitropoliţi s'au făcut parastase pentru sufletul lui în toate bisericile ortodoxe din ţară, şi cu acest prilej ori în biserici, ori afară de biserică s'au ţinut discursuri în amintirea lui.

O sărbătoare de tot înălţătoare a aranjat în Bucureşti Liga. Sala cea mare a Ateneului eră tixită de lume aleasă. A vorbit profesorul dela facultatea teologică Mihălcescu despre Şaguna, ca om de biserică. Puţin l-a caracterizat, a cetit mai multe date şi cifre şi a gândit că nu-l poate proslăvi pe Şaguna, de nu loveşte mai de multeori în biserică română unită. După D-sa unirea cu Roma e „în veci neiertată greşală.” Ca un bun profesor Dl Iorga a ţinut să-l corecteze pe Dl Mihălcescu, spunând, că nu e voie de loc a înjosi biserică română unită. Dl Slavici a vorbit despre Şaguna ca om. S'a mărturisit de fanatic adorator a lui Şaguna, care — după D-sa — a arătat că poate fi cineva om foarte mare, fără nici o scădere. — Dl Iorga a vorbit despre Şaguna ca naţionalist, făcând aspre aluzii la următorii lui Şaguna. Pe când Dl Slavici e stăpânit de auditor, când observă, că un lucru place auditorului, călăreşte pe

acel lucru: Dl Iorga stăpânește cu desăvârșire auditorul, nu ține cont de gustul auditorului, ci cu un curaj titanice sădește ideile sale mari și sentimentele pe cât de mărețe pe atât de sguduitoare.

La sfârșitul sărbătorii, carea a fost îndulcită de frumoasele cântări ale corurilor Seminarului central (foarte bun!), azilului Elena Doamna și al societății Hora, și formal împodobită de neîntrecutul port național, Principele Carol, care tocmai implinise 16 ani, și fu numit sublocotenent de vânători, a fost proclamat cu multă însuflețire membru de onoare al Ligei.

* * *

Blériot! e vorba ce se poartă din gură în gură și jurnalele sunt pline de informațiuni referitor la aeroplantul lui Blériot, care pentru modestul onorar de 50,000 lei vine pe două zile la București, să facă Miercuri în 27 Octomvrie n. vre-o câteva ascensiuni. Și nu te miri, că interesul, ce-l purtăm față de ascensiunile lui Blériot a încurajat deodată pe vre-o 3 Români, să-și procure aeroplane și monoplane, și foile ne descoper câte un nou aviator român, și spun, că domnul C. va sbura; Și apoi să nu facă furoare și parale Blériot, când i-se dau banchete sub patronajul principilor, e purtat ca pe mâni, și pentru vre-o câteva ascensiuni de după prânz încassează neînsemnatul onorar de 50,000 lei! El e oaspele clubului automobilist, carele va profita din acest prilej tot cam 50,000 lei, cum cred oamenii.

Vasile.

Acei cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul trecut, cum și cei în restanță de pe mai mulți ani de mai înainte, sunt rugați respectuos, să binevoiască a-și achita datoria.

Prețul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administrațiunea.

Noutăți.

Din arhidieceză, Ștefan Pop, adm. paroh. în Fildul-de-mijloc, George Meseșian adm. paroh. în Molosig, Sever I. Frățilă adm. paroh. în Bologa și Ioan Irimieș adm. paroh. Secuieu, toți din Tr. Morlaca au fost numiți parohi.

Oaspeți distinși. Miercuri am avut o-săbita bucurie de a saluta în Blaj pe academicianii *Petre Poni* și *Ioan Bianu*, cari veniau dela Cluj unde au vizitat noul palat al bibliotecii și celelalte instituțiuni culturale, fiind deplini mulțumiți de cele văzute. Dlor erau însoțiți de directorul școlii agronomice dela Moara Grecilor, ridicată din fundațiunea Agarici, de sub administrațiunea Academiei. I. P. S. Sa Mitropolitul a primit la sine pe distinșii oaspeți, cari au vizitat toate institutele culturale, biroul Administrațiunii capitulare, institutul „Patria” ș. a. Dl Codea, directorul școlii, a cercetat și moșia fundațiunii Laday dela Petrifalău. A doua zi au plecat la Mediaș și de acolo eventual la Feldioara.

Promotie. *Victor Suciu*, fost elev al școlilor din Blaj, stipendist, fiul preotului nostru din Căpușul-de-câmpie a fost promovat în 16 st. n. c. la Universitatea din Cluj, — de doctor în drepturi.

Cu ocaziunea sinodului arhidieceșan după cum suntem informați membrii societății de lectură „Inocențiu M. Clain” a teologilor din Blaj, vor aranja o serată literară. Un punct de forță din bogatul program va fi și de astădată puternica baladă „Constantin Brancoveanu” — compoziție a prețuitului nostru măestru I. Murășan. — Pentru primădată va debută și orchestra teologilor. — Scopul pentru care luptă și se osteneșc tinerii noștri clerici, e îmbogățirea fondului pentru înființarea unui orfanotrofu, — o idee salutară ce ar trebui să îndemne la jertfă pe ori ce credincios fie preot fie mirean, — Invitări speciale să vor face în zilele acestea.

Convocare. Membrii „Asociațiunii din despărțământul Merceurei și alți iubitori de înaintarea poporului sunt prin aceasta invitați la adunarea generală a despărțământului acestuia, ce se va țineă Duminecă în 7 Noemvrie a. c. în comuna Vingard.

— Despărțământul „Ludoș” aparținător Reuniunii învățătorilor gr-cat. din Arhidieceză adunarea de toamnă își va ține-o în școala gr-cat. din Iclanzel la 13 Nov. a. c. la 9 oare a. m. la care sunt rugați a participa toți membrii acestui despărțământ precum și binevoitorii școlii noastre. M-Ludoș, la 28 Oct. 1909 *Vasiliu Morariu*, preș.

Din prilejul adunării generale a „Reuniunii învățătorilor”, elevii institutului nostru pedagogic au aranjat o serată literară muzicală. Au luat parte învățătorii întruniți aici, o parte din inteligența din Blaj, precum și elevii dela toate institutele de învățământ. Programul constă din 10 puncte, între cari piese de cor, orhestră, declamări un monolog a fost în general bine executat. „Discursul” rostit de elevul *Nicolae Măr-*

ginean ped. c. IV a lăsat o bună impresie asupra publicului. Bine ar fi dacă autorul, precum și tovarășii săi de carte vor fi călăuziți în toată vieața de ideile bune cuprinse întrânsul.

Am ultuit pentru o eventualitate 5000 de vișă de vie, de cele mai escelente specii. A șasa parte e în al doilea an în școală. — Îmi sunt de vânzare. Doritorii o pot căpăta cu un preț moderat. — Adresa la redacție.

A apărut atât partea I pentru cl. 1, 2 și 3, cât și a II pentru cl. 4, 5 și 6, a Cursului de limba maghiară de Iuliu Vuia, scris în conformitate cu noul plan ministerial și se poate comandă la toate librăriile cu 50 fl. o parte.

Recenzentul ministerial a calificat aceste scrieri de **model și de cele mai practice cărți, scrise după cel mai ușor metod.**

Învățătorii, cari vor a-și ușură situațiunea, introducă manualele Dlui Vuia și se vor convinge. (59) 1-3

Se primește imediat o calfă și un ucenic, din familie bună în prăvălia de coloniale și delicatose alui ATANASIU BUTAR, în Blaj—Balázsfalva (58) 1-1

După Cozace

este emulziunea lui SCOTT cel mai potrivit mijloc pentru de a preveni alte morburii. Cine folosește pentru prima oară Emulziunea SCOTT, rămâne mirat cât de repede reintregește puterile perdute. Renumele bun, de care se bucură Emulziunea SCOTT pretutindenea, să bazează deosebit pe calitățile eminente și curate ale părților ei constitutive. Chiar și asupra celui mai debil stomac, asupra celui mai slăbit organism are Emulziunea SCOTT cel mai bun efect.

La cumpărarea Emulziunii, luați sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Numai Emulzia lui SCOTT este adevărată și neîntrecută Emulziune de model!

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fl.

== Să capăta în toate apotecele. ==

Beți numai apă minerală ungară!

Vanzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală
 > > contra podagrei
 > > Borszék fântâna Kossuth
 > > Borszék fântâna Boldizsár
 > > Bodok Matild
 > > Baross
 > > Borhegy

Apă de Boholt
 > > Vâlcele (Előpatak)
 > > F.-Rákos Mária
 > > Fehérkö
 > > Gloria
 > > Horgász—Hankó

Apă de Kászón-Jakabfalva
 > > Kászón fântâna principală (Salutaris conține iod și litium.
 > > Répát
 > > Székely-Selters
 > > Stoiceni (Stojkai)

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Întreabă-ți numai medicul și vei ști, că puterea vindecătoare a

apei minerale naturală

și gustul ei plăcut nu se poate asemăna cu apele minerale artificiale.

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare).

9

II.

Renaissance-ul și Reformațiunea.

Sufletul omenesc în lume. — Lupte și idealuri. — Amărăciuni și desiluzii. — Prăpastii colosale. — Epoci și gândire. — Renaissance. — Societatea în Evul mediu. — Unicul far luminător. — Școli mănăstirești. — Intunecata epocă medievală. — Trei geniale și neîntrecute opere de artă. — Cavaleri și trubaduri. — Scolastica. — Dialectica în filozofia medievală. — Evangelia renaissance-ului: Valoarea individuală. — Antagonisme. — Principiile psihologice și logice ale renaissance-ului. — Cer și pământ. — Un geniu armonic: Dante. — Scăderile renaissance-ului păgănesc. — Principiile fizice ale renaissance-ului. — Roma: centrul renaissance-ului. — Tipografia în serviciul renaissance-ului. — Nostim triumvirat. — Artele renaissance-ului creștinesc. — Renaissance-ul păgân și modernismul nostru. — Indolența înaintașilor noștri. — Un făt bastard al renaissance-ului: protestantismul. — Renaissance-ul și vaza bisericească. — Emanciparea puterii laice. — Apostoli somnorosi. — Cler laicizat. — Vrajbe. — Atmosferă înfăntată. — Reformațiunea pe orizont. — Principii luterane. — Consecvență protestantă. — Gradațiune fabuloasă. — Principiile nemijlocite ale pseudoreformațiunii. — Superiori certaji, norod înurât. — Fapte grăitoare. — Luther pe arenă. — Luther — Zwingli — Calvin. — Principiul de credință al protestanților. — Inspirațiune privată. — Scriptul se explică de sine? — Raționaliști. — Incompatibilități. — Opinii și apucături. — Protestantismul — biserică? — Valoarea etică și morală a faptelor bune. — Ierarhia reformațiilor. — Adevăratul concept al ierarhiilor. — Momentuositatea puterilor concentrate. — Protestanții recurg la principii catolice. — S. Euharistia la reformații — Slujba dumnezeiască. — Elementară amintă psihologică. — Erasm despre reformații. — Patristica de gol protestantismul. — Enunțarea lui Frideric II. — Taina pocăinței. — Efectele tainei pocăinței. — Pocăința în viața popoarelor. — Valoarea și însemnătatea pocăinței creștinești. — Roadele S. Euharistii în legătură cu pocăința. — Cum folosec reformații Scriptura? — Furgatorul. — Sfinți și icoane. — Ornametice bisericească. — Post, călugări. — Limba Liturgică. — Gutberlet și sinuciderile în Germania. — Protestantismul în fața criticii. — Adevărata reformațiune: Săborul dela Trident. — Sanse pentru viitor. — Produce de artă în țări catolice. — Caracterul lui Luther. — Post-a Luther mărime etică? — Reformațiunea și evul nou. —

Istoria universală e un minunat caleidoscop al manifestării sufletului omenesc. Așa e sufletul acesta plăsmuit, ca nici când să nu se odihnească: să ardă vecinic și din zi în zi să se aprindă tot mai puternic. El caută în lupta sa o armonie oareșcareva între sine și împrejurime, o armonie, care ar fi să culmineze în deplina îndestulare; noi însă experimentăm zilnic zădărnicia acestei sbuciumări dela leagăn până la groapă.

„Faust”-ul lui Goethe se opintește desperat chiar și de pe marginea mormântului după baremi încă un dram din cele pământeste, căci „dorințele încă nu i-s-au împlinit, nici plăcerile nu i-au fost încă destule”... „de sosește momentul din urmă, cel gol și netrebnic — sărmanul, și pe acesta ar dori să-l mai răpească!”

Și slăbiciunea aceasta o simțim cu toții în noi, căci mereu ne tot nizuim după un ce tot mai nou, mai bun, mai prețios, mai plăcut. În această chinuitoare goană își mântue omul normal întreagă viață. Ea este a doua fire a omului și cu el a istoriei omenimii.

Lumi noi și tot mai noi dorințe înțeleg din vreme în vreme sufletele omenesti; vecinic proaspete idealuri dospesc mințile cugetătoare, cari pentru ajungerea câte-unei utopice fericiri pământeste sunt gata să pornească războiu nemilos împotriva a tot ce le stă în cale.

Se ivesc pe orizont matadori, cari de cari mai vajnici, să despice cu o lovitură nodul gordian al dorințelor omenesti; să deslege enigma nesfârșitelor sbuciumări sufletești, în cari se mistue atâtea genii fenomenale; să răspundă la marea întrebare: *ce e viața*, cum trebuie mai demn și rezonabil umplută cu conținut și preste tot *ce-i întreg rostul ei*.

Mereu se tot ridică noii proroci răspunzând fiecare după convingeri și puteri mai mult ori mai puțin cu izbândă: dela Aristotelele cu a lui „ființă socială” până la

geniul unui Toma de Aquino și până la alunecările lui Kant șel.

Unii se frământă până în capăt ca un Nitsche și fără multă mângâiere își pândesc veleatul împovărați de indoieli; alții pornesc pe cărări nedeslușite cu un Ibsen străbătând înainte fără să afle panaceul dorit; și iarăș alții își încearcă zădarnic forțele cu un Hartmann șel, căci resemnați se pogoară în morminte cu sufletul plin de amărăciuni și desiluzii.

Iată omul și lumea gândurilor lui.

El simte, că atâră între două prăpastii colosale: vede o lume frumoasă, ademenitoare, mare, — dar prea puțin superioară în milostenia ei, prea legată de bulgărul țării și egoistă din cale afară; și simte o altă lume lăuntrică, pe care nici când nu o poate împacă, ori câtă dulceață ar grămădi în jurul său, — o lume chinuitoare și pururea flămândă și sătoasă, care îl prigonește potențat pas de pas și-i arată sfere tot mai înalte și mai grele de urcat...

Un alt simptom original e, că omul cu cât cunoaște mai de aproape și mai temeiuc cele firești din jurul său, cu atât sunt mai puternice și pretensiunile lumii lui lăuntrice.

Legătura între lumea din afară și cea lăuntrică însă n-a fost totdeauna pe-o formă de strânsă și deci nici lumile aste nu s-au influențat reciproc și în tocmă totdeauna, căci veacurile și epocile schimbându-se mereu, atrag după sine și străfoarmă modul de a simți al omenimii. Sensibilitatea minții și menirii adecă declină mai tare amăsurat vremii, când spre una, când spre cealaltă din cele două lumi, după cum o atrage mai tare una ori cealaltă.

Sau și mai de aproape definiind: deși dorințele omenesti de pretutindenea și totdeauna gravitează necesarmente în spre *un fel* numai, care e: fericirea — mijloacele aplicate întru ajungerea acestui fel își au din vreme în vreme timbrul lor specific: mai superior sau mai inferior, mai mult sau mai puțin materialist ori idealist după oameni, timp, loc și alte accidente.

Alta e d. p. lumea străvechilor fenicieni, babiloneni șel.; alta e lumea clasică și modul ei de judecare și simțire din evul vechiu: cu egoismul jidovesc, cultura grecească, cruzimile romane șel. alte orizonturi de vederi stăpănesc diferitele perioade în epoca de mijloc: cu războaiele barbarilor înfuriați, cu valurile de popoare călătoare, cu creștinismul împăciuitor; și iarăș alte moduri de a simți și de a pricepe, caracterizează veacurile marilor descoperiri până în ziua de azi.

Vom să poposim nițel sub umbrele uneia din aceste perioade, ne vom oprî la capătul evului mediu și vom insistă în niște cuvinte asupra marilor momente de regenerare a nizuințelor omenesti cuprinse în cuvântul: renaissance.

Ce a fos proprie renaissance-ul?

Sub renaissance, pentru referințele noastre de aci, înțelegem epoca de regenerare a „eu”-lui omenesc; reînvierea sufletului muncitor și întoarcerea lui de cătră pretinsa amorțeală a vieții medievale în spre frumusețile lumii pământeste.

Evul mediu, precum știut e, s'a născut între zornete de arme. Toiul războaielor ocupă și în acest ev o mare parte, și împrejurarea aceasta a slăbit mult puterea omenimii de a pași mai liberă în plan și a se manifesta și evalua după cum ar pretinde legile firii. În schimb se nasc straturi rigid despărțite de-olaltă; societatea se desparte: înfrânți și învingători stau față în față izolați de-olaltă; se ridică clasele privilegiate, scad relațiunile economice, iar oamenii se înstrăinează tot mai mult unii de alții.

Cu rostul statelor, cu știința, arta, comerțul, industria parcă nime nu se mai zolește; parcă nu-i cine să unească între sine diferitele interese, ce aprinseră atmosfera în acestea veacuri sălbatice; să propovăduiască idea dragostei obștești între neamurile îndușmănite între sine și înstrăinate prin forța brutală și prin usurparea de drepturi vitale.

Așa e aspectul acestei perioade, parcă am stă în fața unei confuziuni generale pe care nu se observă nici cel mai mic semn de înaintare conștie.

Și totuși realitatea desminte aparența aceasta.

Pe când plaiurile și câmpiile Europei răsunau în zavera luptelor păgănești și pe când oardele barbare năvăleau cu foc și sânge îngropând în ruine toate comorile culturale, preste cari au putut da — o sentinelă trezvie s'a retras la o parte și a mântuit ce a putut dinaintea pustiirilor. Aceasta a fost biserica lui Hristos cu credința ei, cu claustrele și școalele ei medievale.

Școalele acestea claustrale, capitulare și catedrale au fost unicul focal de științe. Spiritul omenimei, îngrozit de primejdiile lumii externe sgomotoase și-a căutat și a aflat bun refugiu în mănăstirile pacinice spre a-și putea continua dezvoltarea firească. Mănăstirile acestea au fost în evul mediu ce-a fost mișcarea liberă în evul vechiu și ce sunt în evul nou: universitățile. Într'ânsele se concentrează întreaga manifestare a sufletului omenesc medieval: politica, societatea mare adecă relațiunile sociale, și familia — toate pornesc din religiune și înaintează paralel cu religiunea, și tot sub influința religiunii se și desăvârșesc.

Azi, dupăce s'au imprăștiat naivitățile nebuloase, cu cari învălurau odinioară mulți „binevoitori” epoca aceasta, poreclindu-o de „intunecată epocă medievală” — știm, că schiturile medievale ni-au mântuit cel puțin cinci veacuri din înaintarea culturală, dacă nu și mai mult. — Fără indoială societatea creștinească medievală a stat sub presiunea unor idei nemărginite de mari, și a privit și văzut totul numai prin prisma acestora; — dar a și avut, respective produs genii neîntrecute pentru muncă superioară: turnând ființa spiritului creștinesc în trei opere neperitoare: în artă a creat catedralele gotice și „Divina Comedie”; în știință: „Summa Theologica”; iar în viața: „Societatea creștinească apuseană”. Că apoi ce înseamnă a crea și armoniza o societate nestimată în produsele ei, cași cea pomenită, poate mai bine ar putea spune chiar nerecunoscătoarea noastră epocă clevețitoare, ce singeră chiar în zilele

noastre din toate părțile și nu știe — ori cum s'ar singhisi — să vindece ranele, cari bântuiesc în ea.

Când stătura gata operele acele, — sufletul omenesc își depănase și toarse întregul conținut mental; și astfel când nu i-se mai învârtea prisnelul: și-a aruncat mâinile în poală și a început să sporească vorbe.

Fapt e deci că această epocă a produs roade neperitoare. A pus basă solidă pentru viitorul omenirii, a domolit furia luptelor a molcomit hoinăriile bohemice, a pregătit spiritele pentru viața de stat și familie, a introdus căminul stabil legat de economie, a atras atențiunea celor mai neostoiți și sălbatici asupra științelor și cu zalele dragostei creștinești a împreunat și împăcat firele împerechiate ale popoarelor, a legat

raționabil menirea omului de dumnezeire prin adâncă sa religiositate, și pe lângă altele prin cultul Preacuratei Vergure a pus temelul cel mai sigur și cinstei femeiești, căreia doar nici când nu i-s'au cântat și nu i-se va cânta stihuri mai curate și mai ideale decât chiar în evul mediu. — Câtă dulceață neprihănită tremură odinioară pe stranele cavalerilor și trubadurilor, respective poezilor din Toscana în onoarea curăteniei fecioriei! Și veacul nostru mai află întunecime în idealismul acesta? — Sermani adoratori de teatre moderne și propovăduitori ai emancipării femeiești!!

(Va urmă).

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor rezpoz.: Augustin Gruția.

Prima pepinerie de viță de vie pe
Târnavă mică.

Proprietar: *Frideric Caspari*

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoii a cere Prețurent ilustrat!

În prețurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 2 - 20

se adresează, cine dorește a-și procura varietăți autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuț, fructe cu boabe, pueți, etc.

Vițe altoite

(calitate superioară)

viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit)

FISCHER u. Comp
Pomi Viticultura

Viță altuită!

(55) 3 - 5

Viță altuită!

Viță altuită!

De vânzare:

Un cuant mai mare de altoi de viță cl. I-mă, altuiți în viță americană („*Riparia portalis*“) după metoda cea mai bună (altoirea în mușchi) în următoarele specii:

Soiuri pentru vin alb:

Rizling italian	(Olasz Rizling)	1000 bucăți = 200 cor.
Rizling de Rin	(Rajnai Rizling)	" " = 200 "
Goarneși, Iordovană	(Iárdovány)	" " = 220 "
Traminer	(Pires tramini)	" " = 200 "
Galbini	(Mézes fehér)	" " = 200 "
Rulendi	(Ruländer)	" " = 200 "
Smighiră	(Som, Furmint)	" " = 200 "
Ezerjó	" "	" " = 200 "
Bacator	" "	" " = 200 "
Silvan verde	(Zöld Szilvány)	" " = 200 "
Grași	(Kövérszölő)	" " = 220 "
Semilon Blank	" "	" " = 200 "
Slancamenca	(roșie)	" " = 240 "
M. Croquant	" "	" " = 220 "
Mustoși	(Mustos fehér)	" " = 200 "
Mestecați	(Vegyes)	" " = 200 "
Altoi cl. II.	" "	" " = 80 "

Soiuri pentru vin roșu:

Burgundi mare	(Nagy Burgundi)	100 buc. = 200 cor.
Lugojană neagră	(Nemes Kadarka)	" " = 200 "
Carbenet frank	" "	" " = 200 "
Merlot	" "	" " = 200 "

Soiuri de desert (csemege):

Chasselas blanc croquant	(alb)	100 bucăți = 22 cor.
Chasselas rouge croquant	(roșu)	" " = 22 "
Chasselas Napoleon	(alb)	" " = 22 "
Muscat Lunel	(alb)	" " = 28 "
Muscat Otonel	(alb)	" " = 30 "
Muscat Hamburg	(negru)	" " = 30 "
Muscat Passatutti	(alb)	" " = 24 "
Kosuth Lajos	(alb)	" " = 30 "
Milenium	(alb)	" " = 30 "
Oriașul de Genua	(Genua óriás)	" " = 40 "

Altoi de 2 ani; bucata costă cu 4 fl. mai mult.

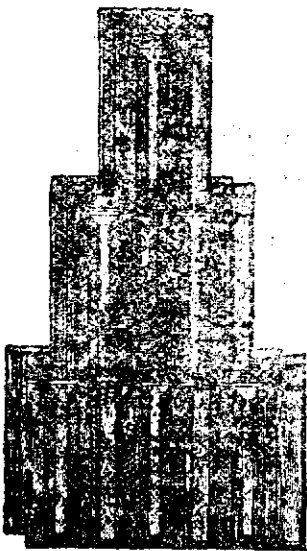
Viță americană (sălbatică): circa: 1000,000 bucăți (loze).

Riparia portalis clasa I-mă dela 6 mm. în sus grosă 45 cm. lungă	—	—	—	1000 bucăți = 16 cor.
Rupestis monticola	—	—	—	" " = 20 "
Riparia portalis cl. I-mă dela 6 mm. în sus grosă 120 cm. lungă (din care se pot face 3 bucăți) (altoi cu rădăcină	—	—	—	" " = 48 "
Viță nobilă (europeană) dela 6 mm. grosă 45-50 cm. lungă mai multe soiuri)	—	—	—	1000 buc. dela 8 cor. în sus.

Aceia cari au trebuință de viță sălbatică pentru altuit, sunt rugați ași face comenzile cel mult până în 10 Noembrie 1909 și totodată a-mi face cunoscut cât de lungă să fie tăiată; după 10 Noembrie prețurile viței sălbatică se vor urca (ridică). La comandă rog, a se trimite $\frac{1}{2}$ anticipațiune, adresa să se scrie ligibil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea să va face cu îngrijire socotindu-se speșele proprii. Reclamațiunile să i-au în considerare dacă sunt făcute înmediat după primire. La comande mai mari vând și pe cambiu pe lângă cavenți buni, terminul solvirii 1 Octomerie n. 1910.

Sâncel—Szancsal, u. p. Balázsfalva.

Ioan Bărbat,
inv. producător de altoi.

Țigla Bohn de Nagyikinda.

In propr ul interes

Primește numai **BOHN** țigla

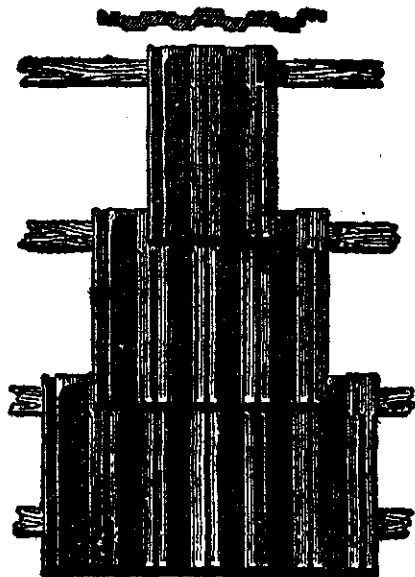
din Nagyikinda și Zomboly respin-
gând ori ce altă țigla de calitate in-
ferioară pentru că numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mostre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zomboly.

(27) 15—

Țigla Bohn de Zomboly.

Băile Buziaș

Phönix apă mi-nerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect
contra morburilor de rărunchiu, de
beșică, contra catarului cronic de
rărunchiu, contra formării nisipului
și a petri în beșica de apă. Reco-
mandată de medici. Depositul prin-
cipal e la Gelb I Blaj.

(35) 11 - 12

„Recomandăm proprietarilor de vii

cu toată căldura tovarășia românească

„Mugurul“ însoțire economică-comercială

in Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde

altoie de viță de vie de toate speciile pe

cum și viță americană cu și fără rădăcină

și la dorință însoțirea dă instrucție gratis

ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 49 - 52

Traian A. Todorescu,

producător de vinuri în Világos (Șiria)
liferează vinuri foarte bune, și curate
după dealurile cele mai renumite,
dela 50 ltr. în sus (în engros) cu pre-
țuri moderate depozitari: Musca-ma-
derat, Gașa, Șiria, Covasintzi, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la
dorință prospește gratuite.

(49) 48 - 52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1889
premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric (46) 47 - 52

se recomandă spre pregătirea clopotelor
nouă, pe cum la turnarea de nou a clopo-
telor stricate, mai departe spre facerea de
clopote întregi armonioasă, pe lângă ga-
ranție pe mai mulți ani, provăzute cu ad-
justări de fer bătut. construite spre a le în-
toarce cu ușurință în ori ce parte, îndată
ce clopotele sunt bătute de o latură prin
aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu
deosebire recomand

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe
ori premiate, cari sunt provăzute
în partea superioară — ca violina —
cu găuri după figura S și pentru
aceea au un ton mai intensiv, mai
limpede, mai plăcut și cu vibrarea
mai voluminoasă, decât cele de sis-
tem vechiu, așa, că un clopot pa-
tent de 327 kg. este egal în to-
nul unui clopot de 461 kg. făcut
după sistemul vechiu. Mai departe
se recomandă spre facerea scaune-
lor de fer bătut, de sine stătă-
toare, — spre preadjustarea clo-
potelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de
toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu (45) 47 - 52

intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii),
asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune.
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse
economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul
morții și cu termen fix, asigurări de copii, de
zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a
capitalului.

Valori asigurate contra in- cendinului: capitale asigurate asupra
vieții:
95.816.412 coroane. 9.882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru
capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu
I, curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița,
Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din
toate comunele mai mari.